

que el món continuarà a empentes i rodolons fins que faci un pet, cosa que, amb una mica d'optimisme, trigarà molt a produir-se. [...] Si qualsevol de les obres d'en Josep Miquel arribés a convertir-se en un producte acceptat de debò, se'n sentiria extremament feliç —excepte pel fet que és mort. De ben segur que en Josep Miquel afegiria un agraïment final als qui han llegit aquest obituari.»

August BOVER
Universitat de Barcelona

CARLES MIRALLES I SOLÀ
(1944-2015)

De quin de tots aquests personatges ha estat més la mort la de Carles Miralles i Solà? La mort d'un filòleg? La d'un traductor? La d'un poeta? La d'un docent? La d'un crític? La d'un assagista? No ens trobem privats en igual mesura de cadascuna de totes aquestes seves indistriables i vàries facetes? *Quantae sunt lacrimae hominis...*?

Exercici ocios aleshores, mal sigui —o potser per això mateix— des d'una publicació acadèmica com són els *Estudis Romànics*—, el de pretendre glossar, a tall de sentida necrològica, trajectòria, realitzacions i mèrits de l'homenot. Valgui'n doncs, només, aquí, aquest esbós de semblança.

Nascut en una postguerra assolada. Empès —ja en una època més remuntada, però no menys sotmesa— a la tasca ímproba del relligament: amb una docència segrestada (la que la Universitat franquista havia foragitat de les aules just quan despuntava); amb una tradició es-troncada (la dels estudis clàssics i la dinàmica noucentista que n'havia propiciat a casa nostra l'arrelament); amb una llengua intervinguda (la d'una creació literària maldant per sostreure's a la secundarització).

És llavors la vocació hel·lenista de Miralles una que, com no podia ser altrament, se centra d'antuvi en la Grècia clàssica. Tot tenint cura de l'edició de les traduccions de Sòfocles i Eurípides fetes per Carles Riba (1977-1982). O tot traduint ell mateix, amb la col·laboració de Montserrat Jufresa i de Jaume Pòrtulas, passatges escollits de Plató (1988), des de la convicció programàtica que, aquest, no es tracta de “fer-lo fàcil”, ans més aviat importa saber “fer-lo intel·ligible” tot respectant “la distància que ens en separa”. (Es vol requisit més irrenunciable per a tot *mestiere di traduttore* com cal?). També tot prodigant-se en una compendiosa monografia sobre Homer (2005).

El seu grecisme ho és però, igualment, un de referible a l'Hèllade dels segles contemporanis. D'on la seva antologia de *Set poetes neogrecs* (1988), amb la col·laboració en aquest cas de Montserrat Camps.

En complementarietat amb aquesta seva dedicació al món clàssic —si no a tall de projecció d'aquest en la comprensió de l'avui literari més específicament nostrat—, és que Miralles així mateix es desdobra en lector de Riba, les *Elegies* principalment (1979), de Foix (1993), d'Espriu (2013), amb sengles aportacions destinades a veure's sobrepassades de llur primigeni valor instrumental per acabar adquirint-ne, més a la curta, més a la llarga, un de més pròpiament objectual, de significatiu ja només *per se*.

En l'àmbit de la convencionalment anomenada creació literària, i tot al llarg d'una producció aplegada sota el títol, d'intencionalitat oximorònica, *D'aspra dolcesa* (2002), Miralles desplega el que Joaquim Molas ha definit encertadament com «una barreja de reportatge líric i de dietari intel·lectual», feta a còpia «d'observació, de recerca i de confessió». Poesia exigent, i tanmateix amable, per a temps irremissiblement prosaics.

Al marge de tota ponderació a fer partint del seu currículum professional, Miralles, encara, es dreça —posats ja a apuntar-ne un tret més aviat propi de l'etopeia— com un personatge pletòric de cultura i de civilització. Entenent per tal —segons reclamava Oscar Wilde en una entrevista del 1895, i segons postulava Eugeni d'Ors en la glosa «A la manera àtica», 11.XI.1908, de títol més que escaient— qui és capaç de conversar seriosament de les coses més trivials i de fer-ho amb lleugeresa de les més transcendents. Aquell qui sap, doncs, d'atorgar magnànim el gruix degut a allò aparentment ínfim i de relativitzar amb ànim litòtic allò suposadament excels.

En aquest reeixit quiasme és que es prodigava sovint Carles Miralles en les inoblidables sessions de treball de l'Aula Carles Riba. La seva obra escrita sens dubte perdurará. Però, com ens farem venir el plaer de tantes estones de tertúlia intel·ligent com ens han passat avall amb la seva desaparició?

Josep MURGADES
Universitat de Barcelona

JOSHUA A. FISHMAN
(1926-2015)

Un nom crucial per a la sociolingüística

El dia 1 de març del 2015 traspassava, a casa seva del Bronx (Nova York), l'home que segurament ha fet més mèrits per a ser qualificat de pare de la sociologia de la llengua: Joshua A. Fishman. Amb ell se n'anava un dels més grans d'una generació, la nascuda als anys 20 del segle passat, que va elevar a la categoria de camp de recerca acadèmica l'estudi de la vida social de les llengües.

En honor a la veritat, caldria matisar que, en el moment que aquesta generació va entrar en el món acadèmic, l'establiment de la sociolingüística en sentit ampli ja estava en camí, amb noms com el de Heinz Kloss (1904-1987), a Alemanya, o Einar Haugen (1906-1994) als Estats Units. Tanmateix, quan es revisen les cronologies, s'imposa reconèixer que, malgrat aquests iniciadors, és la generació de Fishman, la dels anys 20 del segle passat, la que donarà forma als estudis sociolingüístics contemporanis, fins al punt que, encara avui, bona part de les disciplines que solen aixopugar-se sota aquest gran paraigua interdisciplinari van ser escrits per integrants d'aquella generació. Són noms com el d'Uriel Weinreich (1926-1967), el company d'estudis de Fishman que tot i morir relativament jove va tenir temps d'establir els fonaments per a l'estudi del contacte de llengües. O com el de Charles Albert Ferguson (1921-1998), que a mitjan segle llançà al món el concepte de diglòssia. És també la generació de Basil Bernstein (1924-2000), que propulsà l'anàlisi de les relacions entre classe social, escolarització i diferenciació sociolectal. La de John Joseph Gumperz (1922-2013) i la de Dell Hymes (1927-2009), que van establir el programa de recerca de l'etnografia de la comunicació i la sociolingüística interaccional. És la generació de William Francis Mackey (1918-2015) i Kenneth Douglas McRae (1924-2015), referents essencials de la politologia de la llengua. I, evidentment, és la generació de William Labov (1927), cappare de la sociolingüística variacionista. És enmig d'aquesta generació de gegants intel·lectuals dels quals continuem aprenent —i als quals podríem afegir d'altres figures intel·lectuals de la lingüística, començant per la de Noam Chomsky (1928)— que Joshua A. Fishman s'erigeix com un dels punts de referència per a l'estudi de les interrelacions entre les llengües i les societats. I ho fa de manera destacada: «Joshua A. Fishman ha estat per a la sociolingüística el que Freud va ser per a la psicoanàlisi i Skinner per al conductisme.» (Baker i Prys Jones, 1998: 189)